מר:

 ל) ת"כ ויקרא חובה פי"ח
 ה"ה, כ (יומל מו: מנט:)
 מנסות יל, ג) [לעיל נד, מנסות
 לו:ן, ד) [ע"מוי לקמן סס:ד"ס
 סבדילן, כ (ת"כ ויקרא נדבה פ"ט ה"ז, ו) מעילה ט., נע' תו' לקמן סה: ד"ה (נע' תו' לקמן סה: ד"ה כילד], ח) ויקרא ד

תורה אור השלם

 וְהַּזְּה מָדָם הַחְטָּאת עַל קיר הַמְּוְבַּח וְהַנְּשְׁאֵר בַּדְם יִמְּצֵה אֶל יְטוֹד הַמַּוְבַח חַטָּאת הוּא: ויקרא ה, ט

שינויי נוסחאות

א] אמר רבה תני שמאל רבינא אמר כו׳ כל״ל (*ש״: ב) היתה *ש"מ): ג] בש"מ ובה"ז מחקוהו 'ע"ש): ה] מגופו של חטאת (*ש"מ וכע"מ). ון מגופו של חטאת ((ל"מ"מ בע"מ ניקד נימצה, במור"ט ניקד נימצה, במור"ט ניקצא, ובבס"ז ורם"ם ניקצא, ועב"ב. ובספר לקח טוב פ' ויקלא דף כ"ד מלאמי כמוב מדלא ויקלא דף כ"ד מלאמי כמוב מדלא כתיב תמלה או ימלה (מלא"ש). למל ימציא (ש"מ בשם ס"י): ז] אוחז שתי גפיה (*ש"מ): ח] עמה (ש"מ ובמשניות). וכן לסלן: מ] ל"ל ולא את (ש"מ נוסק, בן כד לרא את (שים ובמשניות): ין מיצה דם (בייצי)
יאן ע"י מוס' לקמן (פו ע"ל
קד"ה דרבי) דר"ה לא הוה גריס
כמתני מיצה אלא היה: יבן ל"ל
או לשמה ושלא (ש"ם
במשניות): יגן ל"ל ומיצה (ש"ם
במשניות): יגן ל"ל ומיצה (ש"ם במשניות): ידן תיכות או שמלק ובחשניות: ידן מינות או שמלק ומיצה הדם חוץ למקומו ליתו בכיית, ועי דקיים, וכנלליים בכיית, ועי דקיים, וכנלליים להקטיר (ישימי) בזן אחרת אינו עולה אלא לכך ועולה אינו עולה אלא לכך ועולה והיין ביו (ביי): יזן ז"עו מקרב (שים וושיש עיש): יזן דאי קיר העליון פעימום כליע (ישימו): ימן שוחה בממום מליע (ישימו): ם] שיזה במקום דממילא יהיה :מתמצה על היסוד (ש"מ): ב] תיכת זרת נמחק (*ש"מ): ב) מינת זרת נכתק ("""ם"). בא] שאנו שוחטים שהעורף על גב כר: (כתה""): כבן ""ל לצד גב ("ש"ח): כג] תינת הפנימי נתחק (ח"ם: כד] על כל קרבנך תקריב מלח ואמרינן . בהקומע כו' כל"ל ו*ר"ווו ורי"ר) בהקומץ כדי לכייל (ייביש וכייב). בה] שמלק (שיח): בו] ל"ל פוסל (ייביש): בו] לנול זה שייך לעמוד הכלו ול"ל חטאת העוף שמלקו שלא לשמה. אבל בעולה אין מוציא מידי פיגול ב. (וושק שלמה). ועי' ל"ק: מה] ככתי"ב וג' נוסף וא"ב קאמר מיוייי שוון ככנוי כי זג יוטף זהי ק קאמר פעמים שהכהן זורקה וכו׳: מו] ככי״ב וג׳ לסובב שהיה פונה. ומינת א״כ ליתלו:

ליקוטים

לו ע' בליהוטים דף סו א:

. ואינו מבריל. דעת הר״מ והרב המחבר דרשאי לחתוך כל הסימנים ולא הוי הבדלה כיון שמחובר הראש להגוף על ידי העור, ואם הבדיל הראש מהגוף פסול ולוקין דעובר על לאו זה. אבל דעת רש"י בזבחים ובחוליז אבל דעת רש"י בזבחים ובחולין דאינו רשאי לחתוך יותר מסימן א', וטפי מסימן א' הוי הבדלה אע"פ שמחובר. ועי' כ"מ שם שהסמ"ג ס"ל ג"כ כהר"מ והביא ראיה לדבריו, ועיין לח"מ שם. (מנ"ח מנוס קכד) נמל תה הראש כו' וורקו ע"ג האישים. הנה כאן בעולת העוף דאין הדם בזריקה, וראה דגם העוף אין צויך לזרקו צל גבי האישים רק מסדרו כיון על גבי האישה זק מטרוז כיון דגם הדם אינו בזריקה [עי לעיל סב ע"ב] וגם לא שייך הן בדם והן בזריקת העוף אויר קרקע מפסיק, דהוא עומד על המבח וממצה הדם וגם מקטיר העולה

לאכול. חטאת העוף: שדרכו להקטיר. עולת העוף: שלא ₪ לשמן. אין מוליא עולה מידי פיגול מפני שהיא כשירה בשלא לשמה: וליכא אויר קרקע. א״כ נראה דיכול לסדר על גבי האישים ולא לזרוק. ולשון המשנה ולשון הר״מ וזורקו על גבי האישים, נראה דלאו דוקא זורק אלא יכול לסדרו תיכף, אך כיון דבעולת בהמה זורק האיברים זורק גם כאן, אבל אין מצוה בדבר. כן נראה לי בדור. ומקודם נותן מלח על גבי הראש ומקטירו על המזבח, ואחר זה בא לו לגוף ומסיר את הופק והעור שלו עם הנוצה ואת בני מעיים היוצאים עמה ומשליכם לבית הדשן. ובתוס׳ יומא נט ע״ב מבואר לחד תירוצא הדשלכה זו אינה צריכה בגדי כהונה, והיינו אפילו זר ג״כ כשר וע״ משל״מ. וגם נראה דגם

מלבר. כמו שאנו כאו עושים על גב היד אלא שהופך פניו של עוף על כבו

גב ידו שיהא העורף למעלה: מוסח

לוחרו. הגרון על רוחב הפנימי בו של

הקפה ברגל. ואין היין בידו ולמצוה בעלמא מפני שכל העולין לשאר דברים פונין לימין ומקיפין וזה 🗈 להקטיר עולה לפיכך מקיף ובא למקום שמנסכין שם ונותנין לו יין לנסך אבל שאר כהנים שהזוכה בנסכים בפייס לא זכה לעצודה אחרת 🖦 עולה והיין בידו ופנה לשמאל וחוזר על העקב כדמתני׳: עולים דרך מורח. כשהן עולין לכבש במזרחו אלל שפתו עולין שהרי דרך ימין יפנה ולמה לו להאריך הילוכו כל רחבו של כבש וכשהוא יורד יורד בשפת מערבו של כבש: ה"ג חוץ מן העולה לג' דברים הללו שעולין דרך מערב ויורדין דרך מערב

עולין דרך ימין ויורדין דרך ימין: שמאל הוא. מערבו של כבש שמאל הוי כשהאיש פניו למזבח: מאי ימין. דקתני בסיפה ימין דמזבח שהמזבח פניו לדרום וימינו למערב: ומחי שמחל. דקתני ברישה שמחל דגברת: חידי וחידי. דרישת ודסיפת: בותבר' ואינו מבדיל. הרחש מן הגוף אלא סימן אחד לבדו מולק דכתיב בה ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל (ויקרא ה) ובהכל שוחטין (חולין דף כא:) ילפינן דבסימן אחד הוא: ומוה. אוחו בעוף עלמו ומזה: היה מחמלה. שמקיף ומתקרב יו בית מליקתו למזבח ודוחקו בקיר והדם מתמצה ויורד ליסוד שהרי למטה מן החוט היא נעשית וכניסת הסובב למעלה הימנו: בבז' מגוף של חטחם. שלא יזה לא בכלי ולא באלבע אלא אוחז בעוף עלמו ומזה: קיר הסחסון. שלמטה מן החוט: בהמה שעולחה למטה. כדאמרן בפ"ק (לעיל דף י:) דכתיב בחטאת בהמה המחטא אותה אותה דמה למעלה ואין אחרת דמה למעלה: חטחתה למעלה. דקרנות כתיבי בה ים: עוף שעולתו למעלה. כדיליף לקמן בפירקין (דף סה.): שהשירים שלו. כשמוה הדם שותת ומתמלה ליסוד: ואיזה זה קיר הסחסון. יח פעמים שהוא מתמנה לסובב כשהוא עושהו למעלה מן הסובב דמן החוט עד הקרנות קיר העליון הוא אבל קיר התחתון כולו למטה מן הסובב שהחוט למטה מן הסובב אמה: ונעביד מעילאי. הואתה יעשה למעלה והדין נותן כדאמרן והדר נעביד מילוי מתתאי כדכתיב: מי כתיב ימלה ימלה כתיב. אי הוה כתיב ימלה הוה משמע שמוהיר את הכהן שיחזור וימנה אחר הואה. השתא דכתיב ימלה משמע נמי לענין הואה יש דממילא יהיה דם מלוי אלל היסוד: אוחו שני גפיה בשתי אלבעות. גוף העוף על כפו מבפנים ומכנים שני רגליה בין אלבע קטנה זרת בו לקמילה ושני גפיה בין אמה לאלבע: ומוחה לוארה. גרונה התחתון מותח על רוחב החילון של גודל שמכנים הצוחר בין חצבע לגודל נמצא הגרון לצד גודלו ומותחו על גודלו והעורף מלמעלה ומולק: ליפרא

הקפה ברגל אמר רבא דיקא נמי דקתני נותנין לו יין לנסך ולא קתני אומר לו נסך ש"מ ת"ר כל העולין למזבח עולין דרך ימין ש מדרך בל העולין דרך מזרח ויורדין ויורדין דרך שמאל עולין דרך מזרח ויורדין דרך מערב חוץ מן העולה לשלשה דברים הללְו שעולים דרך מערב ויורדין דרך מערב עוליז דרך ימיז ויורדיז דרך ימיז דרך ימיָז דרך שמאל הוא אמר א רבינא תני שמאל רבא אמר מאי ימין ימין דמזבח ומאי שמאל שמאל דגברא וניתני או אידי ואידי דמזבח או אידי ואידי דגברא קשיא: מתני' חמאת העוף כיצד היהם נעשית (עלה לכבש ופנה לסובב בא לו לקרן דרומית מזרחית) בו היה ימולק את

ראשה ממול ערפה ואינו מבדיל ומזה מרמה על קיר המזבח שירי הדם היה מתמצה יו על היסוד יואין למזבח אלא דמה וכולה לכהנים: גמ" ת"ר 10 והזה מדם החמאת מגוף ₪ החמאת הא כיצד אוחז בראש ובגוף ומזה. על קיר המזבח ולא על קיר הכבש ולא על קיר היכל ולא על קיר אולם ואיזה יזה קיר התחתון או אינו אלא קיר העליון ודין הוא ומה בהמה שעולתה לממה חמאתה למעלה עוף שעולתו למעלה אינו דין שחמאתו למעלה ת"ל יוהנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח קיר שהשירין שלו מתמצים ליסוד ואיזה זה קיר התחתון ונעביד מעילאי והדר נעביד מתתאי אמר רבא מי כתיב ימצה ו ימצה כתיב דממילא משמע אמר רב זומרא בר מוביה אמר רב כיצד מולקין חמאת העוף יאוחז וגפיו בשתי אצבעות ושתי רגלים בשתי אצבעות ומותח צוארה על רוחב גודלו ומולקה במתניתא תנא ציפרא מלבר אוחז גפיו בשתי אצבעות ושני רגלים בשתי אצבעות ומותח צוארו על רוחב שתי אצבעותיו ומולק וזו סעבודה קשה שבמקדש זו היא ותו לא והאיכא קמיצה וחפינה אלא אימא זו עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש: בותני מיעולת העוף כיצד נעשית עלה לכבש ופנה לסובב בא לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל ומיצה את דמה על קיר המזבח ינטל את הראש והקיף בית מליקתו למזבח וספגו במלח וזרקו על גבי האשים בא לו לגוף והסיר את המוראה ואת הנוצה ואת בני המעיים היוצאין עמם ח והשליכן לבית הרשן ישימע ולא הבדיל ואם הבדיל כשר סופגו במלח וזרקו על גבי האשים לא הסיר המוראה ולא הנוצה ואת 🗈 בני מעיים היוצאין עמם ולא ספגו במלח כל ששינה בה מאחר שמיצה את רמה כשירה מההבדיל בחמאת מולא הבדיל בעולה פסול ימיצה את דם הראש ולא מיצה דם הגוף פסולה דם יו הגוף ולא מיצה דם יימיצה את דם הראש ולא הראש כשירה יחמאת העוף שמלקה שלא לשמה מיצה או דמה שלא לשמה לשמה יו ושלא לשמה או שלא לשמה ולשמה פסול לעולת העוף כשירה ובלבד שלא עלתה לבעלים לשם חובה ממאחד חמאת העוף ואחד עולת העוף שמלקן ושמיצה את דמן לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת ובלבד שיקריב המתיר כמצותו כיצד ״קרב המתיר כמצותו מלק בשתיקה ומיצה הרם חוץ לזמנו או שמלק חוץ לזמנו ומיצה הרם בשתיקה או שמלק ומיצה הדם חוץ לזמנו זהו שקרב המתיר כמצותו כיצד לא קרב המתיר כמצותו מלק חוץ למקומו מיצה יו הדם חוץ לזמנו או שמלק חוץ לזמנו ומיצה הדם חוץ למקומו או יו שמלק ומיצה הדם חוץ למקומו

שתי אלבעותיו אלבט ואמה: גבי קמילה נמי חניא זו היא עבודה קשה שלריך למחוק בגודלו מלמעלה ובאלבעו קטנה למטה שלא יהא הקומץ מבורץ וכן בחפינת יום הכפורים נמי תניא זו היא עבודה קשה ותרוייהו בסדר יומא בפרק הוליאו לו (דף m: ודף מט:): עבודה קשה מעבודום קשות. כלומר אחת מעבודות קשות שבמקדש: בזרגבי' עלה בכבש. לפי שנעשית למעלה כדילפינן בגמרא [פה.]: בא לו לקרן דרומים מורחים. כדאמרן שקרובה לבית הדשן: ומבדיל. בשני סימנין כדיליף בהכל שוחטין (חולין דף כא:): ערפה. גובה הראש מול ערפה למטה ללד האגפים מול הרואה את העורף: והקיף את בים מליקתו למובח. סומכו ודוחקו בקיר כדי שיתמלה הדם: ספגו במלח. מקנחו במלח הנמצא בראש המזבח כדכתיב וכל בין קרבן מנחתך במלח חמלח [מקרא בן ואומר בהקומך רבה (מנחומ כא:) בג' מקומות המלח נתונה בלישכת המלח ועל גבי הכבש ובראש המובח: מוראה. זפק: נולה. שנוטל העור שכנגד הזפק בנולחה עם הופק: שיסע. הגוף בין אגפיה: הכדיל בחטאם. במליקתה שמולק בהן שני סימנין או לא הבדיל בעולה שמלקה בסימן אחד: פסול. דכל שינוי שהוא לפני עבודות הדם פסולות בו. ובגמרא מפרש טעמא: מילה דם כו'. מפרש טעמא בגמרא: לאכול דבר שדרכו

חמאת העוף כיצד היתה נעשית. משום דדם חטאת קודם לעולה מפרש חטחת תחילה: מגופה של חמאת. מדכתיב והזה מדם החטאת ולא כתיב ולקח דמשמע בכלי: אוחז בראש ובגוף ומזה. מימה

דלא בעי הכא מאי קאמר כדקבעי פ"ק דחולין (דף כב.): ואיזה זה קיר התחתון. דמי קיר העליון פעמים שהוא מתמלה לסובב אם עושה למעלה מז הסובב דקיר העליון הוי מן החוט עד הקרנות: קמיצה וחפינה. בכולהו תנינא

עבודה קשה:

לו א מיי פרק ז מהלכות מעשה הקרצנות הלכה ו: לז ב מיי שם הלכה ו: לח ג מיי שם הלכה ו: לש ד מיי שם הלכה מ: בן ה מיי׳ פ״ו שם הלכה כ: שה ה מייי פיין שם הככה כ: מא ו מייי שם הלכה כה: מב ז מייי שם הלכה כב: ח מיי פרק ז שם הלכה ו: מג ט י מייי פיין שם הלכה כ: מד כ מייי פיייג מהלי פסולי המוקדשין הלכה ה: מה ל מיי' פט"ו שם הלכה א: ם. מו מ מיי פט"ז שם הלכה א:

מוסף רש"י

מוז לערפה. הול גוכה הראש המשופע ללד הלואר. מול עורף מול הרואה את העורף והוא כל אחורי הלואר (ויקרא ה. ח) ומזה. אוחו בגוף העוף ומעלה ומוריד אוחו בגוף העוף ומעלה ומוריד מומו או אלצוומים ומתמצה. סוחט בין אלבעותיו בית השחיטה ונילוק הדם הולך למרחוק (מנחות יניניק הדם הינך נמרמוק (מנחות ב:) והפינה. אמרינן בפרק הוניחו לו במסכם יומה (מע:) אוחו אם הבוך בראשי אכעומיו וועעלה בנודלו כי זוו היא עבודה קשה (מנחות יא.) היה מולק כו׳ נתוחות יא.) היה מודק כרי רמבדיל. בשני סימניון ולס למטאח שהיא בסימן אחד: והקיף. מחבר כמו (בילה לב:) אין מקיפין שחי חביות, דוחק בית מליקתו לקיר והוא מתמצה ע"י שדוחקו בקיר והוא מתמלה ע"י שדוחקו בקיר מעיד הוא המתלה ע"י שדוחקו בקיר מעיד דבה כו. פסל בה מחשבה ביחאת דמה כו. פסל בה מחשבה בהוא דמה כו. פסל בה מחשבה בהוא ביחא מדם החיא של היו בריחא מדם החיא של החות בתור מון למקומו, פוסלת דמתר במושבת קדושים החיו מפחוא למוכ במושבת קדושים החיו אם האכל יאכל ציום השלים, אם האכל יאכל ציום השלים, אם אינו ענין למון לומנו דהא כתביה אינו ענין למון לומנו דהא כתביה אינו ענין למון לומנו דהא כתביה אינו עניו לחוד לזמנו דהא כתביה מינו ענין מחנן מחנו דהם מפנים בלו את אהרן האוכלת מתנו עונה תשא, תנהו ענין לחוץ לתקומו: ולהקטיר כוי חוץ לזמנו פיגול. דמחשבה פוסלת בין שמישב על אכילת אדם בין שחישב שמישב על אכילת אדם בין שחישב על אכילת מזבח דכתיב גבי מחשבה יאם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו יחם השלישי, וחמר בתו"כ יכול ביום השלישי, וחמר בתו"כ יכול כמשמעו שאם אכל ממנו ביום שלישי יהא נפגל, ח"ל המקריב אותו, בשעת הקרבה נפגל ואינו נפגל בשלישי, אלמא במחשבה מיירי שחישב לאכול ממנו בשלישי, וכתיב אם האכל יאכל בשתי אכילות מזכח (מנחות יא:) ובלבד שיקרב המתיר כמצותו. שלח יהיה נו פסול אחר. אם יש בו פסול מחשבה פסור ממת: מוסים כו פסור ממשפים אחרת יצא מידי פיגול כדילפינן לעיל דמחשבות מוציאות זו מזו לעיל דמחשבות מוליחות זו מזו (לעיל כט:) בשתיקה. שלא חישב (מנחות יב.):

שימה מקובצת

פריך שפיר טפי מל"א הויין שהיה זורה אלכסון של כ"ב על כ"ב, ור"ל אם לא היה רוצה לירד על הסובב, מם לח הים דולם לידו עד הסובת, או כגון פעמים שהיו כ"ל הרבה כהנים על הסובב שכל הסובב היה מלא ולא היו יכולים להיות פונה תנת ונת חיי יכונים להיות פונה לפובב אלה היה הולך בדכך הילון בל לבד הקרן ואו זרקה יותר משלבים (ואחד ב"ב בל קשה אם הסבינים לגד הקרן ואו זרקה יותר היה לבד מערב צ' כבשים חד ליסוד לסובבים איר לסובבים איר בסהיה פונה להד לסובבים איר בר בסהיה פונה לא הדבר החיים להדבר להבינה היה לא הדבר החיים להדבר להבינה היה להדבר היה להד לסקוף, הרי ג' כבשים, ולעיל לא לסקוף, הרי ג' כבשים, ולעיל לא חשיב לא כבשים, וייל לא חשיב לעיל רק ב כבשים לשתי רוחות, אבל לעיל רק ב' כבשים לשתי רוחות, אבל לעולם בכל רוח היה כבשים כל כך שהיו צריכין לו. וא"מ למה היה מקרבה לקרן מזרחים, יעשה סמוך נתף כם מקרן מהרובת יעשם עותן לכבש מיד ויהיה קרובה יותר לבית הדשן, וי"ל דכל דמים טעוניון קרן. וא"ח א"ר לעיל (פ.) דפריך נשקליה ונשפוץ אדוכמיה לישני ליה הא בעינן קרן, וי"ל דעדיפא מיניה קא משני,

מלי לשטיי משום דבעינן יסוד (מהריפ): תוד"ת שאם היוה כו' דמצי לביפר הא פני תנא דבי ר"י היא. וכן פי׳ הרו״ה במס' קינון דהך ברייםא אחים תה שטריי משום לפשק יקון (מחרים). הנוריה שאם היוה כדי כשבי משים הא שנו הנא רבי ריי היא וכן פי הדדים נמס קיקון להן נדישם ממום הקפח ברגל. פייה בלא יין, וקשה לרשיי א'יכ למה היה מקיף, יפנה מיד ללד ממרל לספלים לנסך ויחזור על העקב כמו שאר כהנים עוהין בניסוך על ידי פיים, וייל דלא דמי דאחד משאר כהנים שהיה זוכה בנסכים בפיים לא היה מגיע בחלקו עבודה אחרם, אבל כהן הגדול שהיה כמו כן

ובתוסי יומא עו עיד פיימ, וייל ולא דמי האד ברים הבודי החוב, והיינו אפילו זה ג"ב כשר ועיי משל"מ. וגם נראה דגם מקטיר היה מקוף בשם שלה דרכו [למעלת) להריס. שהיה והיעו אפילו זה ג"ב כשר ועיי משל"מ. וגם נראה דגם מקטיר היה מקוף בשם שלה דרכו [למעלת) להריס. שריק להקטיר. ולו נהידה דרחם מוכז ההקף זה אחר כל ההקטור. לכך נראה לרכינו שמשן שלה היה לו רשות יחר עולהיים, שריא בן נית משאר הסהנים: ואיבו פבריל. דרין היש מקף להראות של לו רשות יותר עולהיים, שריא בן נית משאר הסהנים: ואיבו פבריל. דרין הסבר השף בפימן אחד כל מה שימים להלו מעבד לא דעב המלח מוכל המקט מהאי טעה שלה הסהנים: ואיבו פבריל. דרין דרים במימן אחד כל מה שומים להיה מוכז המלח שהיה יותר בן נית משאר הסהנים: ואיבו פבריל. דרין דרים במימן אחד כל מה שומים ליון מיותר מהלח שהיה יותר בן נית משאר הסהנים: ואיבו פבריל. דרין דרים במימן שרום וותר מה מתוכן פימן שלם. א"יה כמש מולחים מן סובו בותר מולה ביריל החשריים שלו מתוכל המלח בריה, ולמטים מן הסובב בלח שומיב במה ביריל החשריים שלו מתוכל המלח בריה, ולמטים מן הסובב בלח שומיב במה שלומים מן הסובב בלח שומיב במה שלומים מן הסובב בלח שלוד לעולם ביריל ביריל ביריל שלוד לעולם ביריל מולק בנדל וחול שלו הבריל בשות הלא בבריל בשות הלא בבריל ביריל במול מתוכל שלו ביריל במול מתוכל הוו הפקיל למשל א"כ משע ביריל בעול מולק בנדל וחול בנדל וחול בנדל וחול בנדל וחול בנדל וחול התוכל ביריל ביריל שלום ביריל בירי